

4. Vieni, M. Red Hot Chili Peppers, Otherside: beyond the meaning of the lyrics <https://auralcrave.com/en/2019/06/05/red-hot-chili-peppers-otherside-beyond-the-meaning-of-the-lyrics/>

5. Californication – Lyrics Analysis / Interpretation <https://www.youtube.com/watch?v=bu-3IQjNRSY>

Шелестіна М. Є.

викладач кафедри гуманітарних наук

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ ТА КРЕАТИВНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА УРОКАХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ

Актуальність теми зв'язана з особливостями сучасної соціально-політичної та економічної ситуації в країні, які потребують створення необхідних умов для формування пізнавально та творчо активних людей. У вищих закладах освіти не тільки даються нові знання, але й формується інтелектуальний кругозір особистості, закладається прагнення до самовдосконалення, розвивається креативне мислення, виховується науковотворчий підхід до осмислення всесвіту та людини.

Іноземний студент як людина певного віку і як особистість може характеризуватися з трьох сторін:

1. З психологічної, яка являє собою єдність психологічних процесів, станів та властивостей особистості. Головне у психологічній стороні – психічні властивості (направленість, темперамент, характер, здібності), від яких залежить перебіг психічних процесів, виникнення психічних станів. Однак, вивчаючи конкретного іноземного студента, треба урахувати особливості кожного індивіду, його психічних процесів та станів.

2. З соціальної, у якій втілюються суспільні відносини, якості, породжені приналежністю іноземного студента до певної соціальної групи, національності і т.д.

3. З біологічної, яка включає тип найвищої нервової діяльності, будову аналізаторів, безумовні рефлекси, інстинкти, фізичну силу, будову тіла, риси обличчя, колір шкіри, очей, зріст і т.д. Ця сторона переважно зумовлена спадковістю та вродженими задатками, але у певних межах змінюється під впливом умов життя [1].

Вивчення цих сторін розкриває якості та можливості іноземного студента. його вікові й особистісні особливості.

У руслі особистісно-діяльного підходу іноземний студент розглядається як активний, самостійно організуючий суб'єкт педагогічної взаємодії. Йому притаманна специфічна направленість пізнавальної і комунікативної активності. Для вирішення конкретних професійно-орієнтованих завдань. Це означає, що навчальні завдання завжди повинні бути одночасно направлені як на розуміння, осмислення, так і на запам'ятовування та структурування у пам'яті іноземного студента засвоєного матеріалу, його збереження та цілеспрямовану актуалізацію.

У житті іноземних студентів на початковому етапі надзвичайну роль відіграють пізнавальні процеси. Забезпечуючи сприйняття, переробку та засвоєння нової інформації, вони є безпосередньою основою операціонального складу усіх пізнавальних і навчальних дій студента. Високий рівень їх розвитку (разом зі сформованою мотивацією і здатністю до вольової саморегуляції) є важливою передумовою успішного здійснення навчальної діяльності, глибокого творчого засвоєння матеріалу, а за рахунок цього і передумовою сприятливого розвитку особистості у цілому.

Мислення можна визначити як когнітивний процес, який являє собою найвищий рівень пізнавальної активності людини, зв'язаний з рішенням різноманітних завдань і з творчим перетворенням дійсності. Логічні операції мислення – це розумові дії, у результаті яких з узагальнених знань одержують нові. Основні логічні операції мислення наступні: порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення та конкретизація.

Експериментально виявлено, що на процеси та результат мислення дуже великий вплив справляють особистісні та передусім когнітивні особливості суб'єктів: їх тривожність, екстра- та інтровертированість, полізалежність – полінезалежність, аналітичність – синтетичність, рефлексивність – імпульсивність. Розвитку активності, або продуктивності, мислення сприяє метод "мозкового штурму", який базується на знятті моментів соціально-психологічного характеру: забороняється будь-яка критика, будь-який негатив, заохочується продуктивна фаза у мисленні. Ми визначаємо можливим та доцільним використовувати цей метод при вивченні текстів на українській мові та при вивченні тематичної лексики (зокрема, професійної на уроках з наукового мовлення) студентами іноземцями на початковому етапі навчання.

Пам'ять – пізнавальний (когнітивний, психологічний) процес, включаючий у себе запам'ятовування, збереження, пригадування (згадування та відтворення), узнавання та забування інформації. Пам'ять людини на вищих рівнях її розвитку тісно пов'язана з мисленням: чим більше людина обмірковує матеріал, який запам'ятовує, тим краще та швидше цей матеріал запам'ятовується. Тому при вивченні української мови іноземними студентами на початковому етапі для кращого запам'ятовування інформації можуть бути запропоновані наступні прийоми роботи: зафіксувати думки, які приходять у голову за аналогією з запам'ятовуваним

матеріалом; свідомо намагатися глибше зрозуміти, осмислити запам'ятовуваний матеріал; спрямувати увагу на якусь частину або аспект запам'ятовуваного матеріалу; намагатися подати матеріал у більш компактному вигляді, наприклад, у вигляді схеми, яка виражає його основний зміст; подумати над тим, які висновки можуть випливати з даного матеріалу.

Увага – це пізнавальний психологічний процес, який забезпечує вибірковість сприйняття, пригадування, переробки та використання людиною різноманітної сенсорної інформації, а також організованість і цілеспрямованість діяльності людини, її спілкування з людьми. Розвиток уваги означає – її поступове вдосконалення за усіма або за окремими властивостями, зокрема – підвищення стійкості, концентрації, переключення та розширення об'єму. Під розвитком уваги також розуміють перехід від більш простих до більш складних видів, від вроджених до набутих його видів.

Нарешті, креативність розглядається як здатність людини відмовитися від стереотипних способів мислення. Це – здатність до творчості, до незвичайних та несподіваних рішень, сприйнятливість до нових ідей, подолання усталених стереотипів. Основними чинниками креативності визначаються: оригінальність, семантична гнучкість, образна адаптивна гнучкість, семантична спонтанна гнучкість, здатність до загостреного сприйняття недоліків, дисгармонії і т.д.

Рівень креативності корелює з досягненнями у навчальній, професійній та організаторській діяльності. Обов'язковою ознакою творчої обдарованості є рівень інтелекту не нижче верхньої межі середньої норми, тобто саме цей рівень забезпечує основу для творчої продуктивності [2].

Таким чином, пізнавальні процеси відіграють виключно важливу роль у житті іноземних студентів на початковому етапі. Забезпечуючи сприйняття, переробку та засвоєння нової інформації, вони є основою операціонального складу всіх пізнавальних та навчальних дій іноземного студента. Високий рівень їх розвитку (разом зі сформованою мотивацією і здатністю до вольової саморегуляції) є важливою передумовою успішного здійснення учбової діяльності, глибокого, творчого засвоєння матеріалу, а за рахунок цього і передумовою гарного розвитку особистості в цілому.

Наведемо деякі вправи, які ми пропонуємо використовувати на заняттях з української мови з іноземними студентами.

1) За 5 хвилин написати або розповісти все, що можливо, про який-небудь запропонований викладачем предмет. Якщо вправа виконується в усній формі, можна запропонувати студентам говорити кожному по одному реченню так, щоб отримати зв'язний текст.

2) Придумати розповідь (індивідуально або у групі), героями якої повинні бути предмети, які знаходяться перед студентами або які

назав викладач (написати на дошці). Час обмежений. Оцінюється оригінальність ідей, логічність, цільність, образність і т.д.

3) Придумати якомога більше різноманітних речень з обов'язковим використанням 2-5 слів, які назав викладач (для ускладнення рекомендується пропонувати слова, не зв'язані між собою, наприклад, "газета" – "молоко").

4) Назвати всі можливі способи виконання якої-небудь дії, використання якого-небудь предмета. і т.ін.

5) Скласти розповідь, починаючи з останнього речення (кожний студент каже своє речення), проаналізувати його з точки зору оригінальності, логічності, урахування інтересів інших і т.д.

6) Описати усі можливі наслідки гіпотетичної ситуації.

7) Дати якомога більше визначень якому-небудь предмету (доцільно використовувати професійну лексику).

8) Знайти спільне у не зв'язаних між собою предметах, живих істотах, явищах (наприклад "крейда" та "морозиво").

9) Назвати предмети, до яких можна застосувати запропоноване визначення (наприклад, "прозорий", "сильний").

10) За обмежений проміжок часу написати якомога більше слів, які відносяться до певної теми (наприклад, "транспорт", "сім'я" і т.д.).

11) За обмежений проміжок часу систематизувати предмети за ознакою форми, розміру, кольору, смаку і т.ін. Назвати за кожною ознакою якомога більше груп.

12) Придумати якомога більше питань про певний предмет.

13) Усі слова речення, окрім службових, замінити синонімами.

14) Запропонувати варіанти незвичайного використання звичайних предметів.

Таким чином, до форм розвитку пізнавальних процесів і креативності – за умови обов'язкової підтримки та урахування індивідуально-психологічних особливостей іноземних студентів на початковому етапі – відносяться ігри, вправи та завдання, які направлені, передусім, на активізацію гнучкості, образності, оригінальності та символічності мислення, концентрації та стійкості уваги, образності і наочності пам'яті, мотивації навчальної діяльності та творчих процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. – СПб.: Питер, 2000. – 356 с.

2. Штернберг Р.Дж. Интеллект, приносящий успех. – Минск: ООО "Попурри", 2000. – 368 с.